

**ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО МЕЖДУ ВЕТЕРИНАРНОМЕДИЦИНСКИ
ФАКУЛТЕТ-СТАРА ЗАГОРА И БИЗНЕСА, НАСОЧЕНИ КЪМ ПРОДЪЛЖАВАЩО
ПРОФЕСИОНАЛНО РАЗВИТИЕ**

Гергана Николова¹, Румен Отузбиров²

¹ „Ветеринарно законодателство и мениджмънт”, Ветеринарномедицински факултет,
Тракийски университет, Стара Загора 6000, България; gnikolova.vet@gmail.com

² „Мениджмънт”, Стопански факултет, Тракийски университет, Стара Загора 6000,
България

**POSSIBILITIES FOR COLLABORATION BETWEEN THE FACULTY OF
VETERINARY MEDICINE – STARA ZAGORA AND THE BUSINESS, CONCERNED
WITH CONTINUING PROFESSIONAL DEVELOPMENT**

Gergana Nikolova¹, Rumen Otuzbirov²

¹ „Veterinary legislation and management”, Faculty of Veterinary Medicine, Trakia University,
Stara Zagora 6000, Bulgaria; gnikolova.vet@gmail.com

² „Management”, Faculty of Economics, Trakia University, Stara Zagora 6000, Bulgaria

ABSTRACT

Among the targets of the “Europe 2020” Strategy of the European Commission for smart, sustainable and inclusive growth are underpinned initiatives for training and lifelong learning and innovations, all of them leading to future economic growth. With regard to these initiatives we made a sociological survey on national level in order to define the needs for continuing professional development of specialists in the veterinary field, animal husbandry and food sectors. We investigated the respondents’ necessities and the legally regulated conditions in the studied branch organizations for development of professional skills throughout life and tried to establish ways for closer collaboration between the Faculty of Veterinary Medicine – Stara Zagora and the employers of veterinarians and users of veterinary services.

Key words: continuing professional development; postgraduate qualification; branch organizations; veterinary medicine; anonymous written survey.

Въведение

Съвременните ветеринарни лекари са част от глобализиращият се свят, с който са свързани не само от професионална, но и от културна, икономическа и социална гледна точка. Като следствие на това нуждите и очакванията на обществото от професията са много по-критични, взискателни и обширни. Решение на тези предизвикателства се явява концепцията на Европейската комисия за Продължаващо професионално развитие [2]. България като част от инициативата осъществява редица програми, насочени към посрещане предизвикателствата на глобализацията и квалификацията на европейската работна сила. В изпълнение на Плана на Европейската Комисия за модернизирание на университетите висшите учебни заведения се приканват пълноценно да участват в триъгълника на знанието (образование, изследвания и новаторство) и да се ангажират в проекти, насочени към засилено сътрудничество между университетите и предприятията (професионални организации, търговски камари, социални партньори, регионални органи) [1, 4].

Като част от академичната мрежа на България и Европа, Ветеринарномедицинският факултет при Тракийски университет може да намери своето място в триъгълника на знанието посредством актуализиране на програмите за усъвършенстване на компетенциите на ветеринарните лекари в служба на обществото. Приоритет следва да бъде търсенето на възможности за разработването на стратегии за професионална подготовка през целия живот,

целящи превръщането и утвърждаването на ВМФ в Национален център за продължаващо професионално развитие на ветеринарните лекари в страната и региона.

Цел

С настоящата разработка си поставихме за цел да установим, какви са възможностите за разширяване на професионалното развитие през целия живот на специалистите в областта на ветеринарната медицина.

За постигане на поставената цел трябваше да решим следните задачи:

- Да анализираме нагласите на професионалните ветеринарномедицински организации (представители на частнопрактикуващата колегия и бизнеса) в страната относно необходимостта от провеждане на продължаващо професионално развитие.
- Да изследваме възможните пътища за сътрудничество между ВМФ-Стара Загора и представителите на бизнеса и практиката с оглед усъвършенстване и разширяване сферите на продължаващото професионално развитие според потребностите на колегията.

Материал и методи

Проучването се основава на методологията на емпиричното социологическо изследване [3]. За целта бе подготвена и предварително апробирана анкетна карта, съставена от 11 броя закрити и открити въпроси (комбиниран тип), с която се проведе анонимно проучване за определяне необходимостта и разкриване на възможности за разширяване на продължаващото професионално развитие на ветеринарните лекари и специалистите в сферата на животновъдството и добива и преработката на хранителни продукти от животински произход. Обект на анкетиране бяха 11 професионални организации, сред които представители на ветеринарната професия, специалисти от развъдни, производствени и преработвателни организации, които представляват основните отрасли на животновъдството и хранителната индустрия в страната [5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12]. Анкетата беше организирана и проведена през последното тримесечие на 2011 г. и началото на 2012 г.

Изследвано беше проявлението на следните показатели: необходимост от провеждане на обучение за продължаващо професионално развитие на членовете от браншовата организация и предпочитани институции за провеждане на обучението; процентно съотношение между членовете на организацията, преминали някаква форма на продължаващо професионално обучение през последните 5 години; статут на формите на следдипломна квалификация и специализация по отношение на тяхната задължителност за членовете на организацията; нормативно регламентиране в организацията на участието в курсове и програми за продължаващо професионално развитие на нейните членове; форма на финансиране на участието на членове от организацията в различни форми на продължаващо професионално развитие. За всеки от посочените показатели респондентите трябваше да изберат отговор/и от предварително зададени към всеки показател възможности.

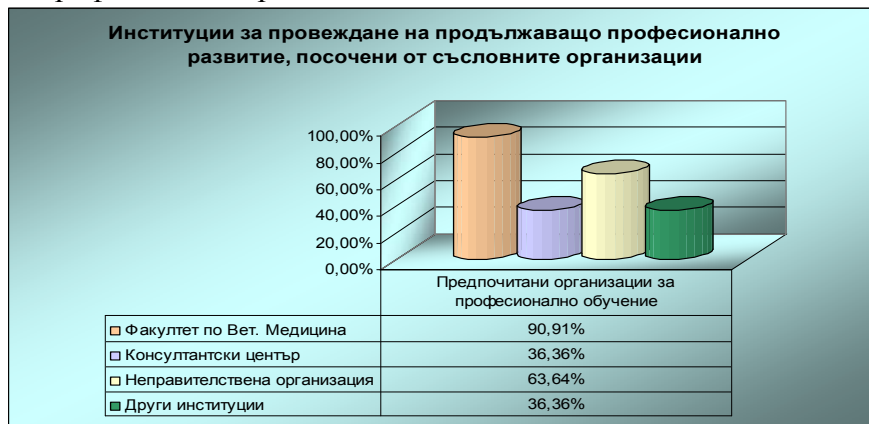
Резултати и обсъждане

За разширяване и задълбочаване на сътрудничеството между ВМФ-Стара Загора и професионалните и браншови организации, развиващи дейност, свързана с ветеринарната медицина, животновъдството и хранителната индустрия, се налага на първо място да се изясни съществува ли необходимост и интерес от страна на тези организации за продължаващо професионално развитие на техните членове и разширяване на компетенциите им.

При извършеното проучване всички 11 представители на своите съсловия категорично заявяват нуждата от обучение и развитие през целия живот, която е в унисон както с европейските и световни тенденции за професионално обучение и подготовка, така и с

изискванията, налагани от пазарната икономика по отношение на качеството и конкурентоспособността на предлаганите продукти и услуги.

Различия в отговорите на анкетиранияте се откриват по отношение на предпочитаните от тяхната организация институции, които предоставят и организират различни форми за повишаване квалификацията и специализацията на членовете им. Най-голям относителен дял от 90,91% имат респондентите (10 анкетирани), посочили Факултета по ветеринарна медицина като образователен център, ангажиран със системното професионално развитие и обучение на специалистите (фиг. 1). Обяснение на този факт може да се търси в многообразния и всеобхватен характер на ветеринарната медицина, която като специалност е ангажирана, както с дейности, обслужващи животновъдството (здравеопазване и профилактика, развъдна биология и патология, хранене, хуманно отношение към животните и др.), така и със служба на обществото с оглед опазване здравето на потребителите и предоставяне на качествена и безопасна храна на консуматорите (технология и контрол на хранителните продукти, мениджмънт и маркетинг и др.). Същевременно във факултета и университета са събрани и работят учени от най-различни области на науката, което прави възможно в академичните центрове да се предлага богато многообразие от направления за специализация и професионално развитие.

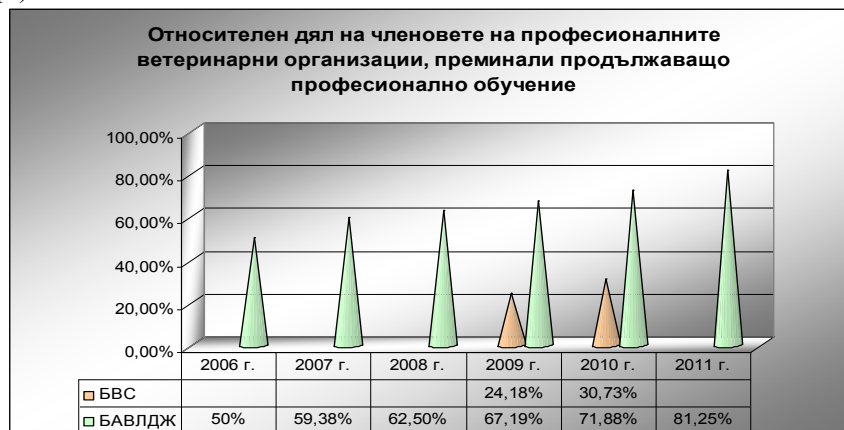
Фиг. 1. Предпочитания на браншовите организации към образователните институции, провеждащи продължаващо професионално обучение

Необходимост от провеждане на специализация от страна на неправителствени организации с обществено-полесна и стопанска дейност са заявили 63,64% (7 респонденти). Това най-вече са големи браншови организации с голям пазарен дял, имащи възможност да отделят средства за обучение и развитие на специалистите от съответния сектор, от които се възползват както техните подразделения и клонове от различни градове на страната, така и по-малки организации и фирми, развиващи сходна дейност. Малко над една трета от предпочитанията на анкетиранияте – съответно по 36,36% (по 4 респонденти), си разпределят консултантските центрове и различни други институции в страната (напр. университет по хранително-вкусови технологии, съсловна организация, фирми-производители на лекарства). Тези предпочитания са свързани с конкретната сфера на дейност, развивана от всяка организация и касаят тясно специализирани компетенции като напр. курсове за колячи, специфични лабораторни анализи и др.

Сборът на стойностите надхвърля 100%, тъй като анкетиранияте са посочили повече от един отговор.

Интерес представлява проследяването на дела на завършено професионално обучение през годините от специалистите, за да се установи каква е заинтересоваността на браншовата организация от повишаване квалификацията на нейните членове, а с това и ефективността и качеството на развиваната дейност. За съжаление едва 18,18% от всички анкетирани (2 организации) разполагат с активна база данни, в която се систематизира абсолютния и

относителен дял на членовете им, преминали през някаква форма на професионално обучение през последните 5 години. Това по-конкретно са организациите, представляващи съсловието на практикуващите ветеринарни лекари и на тези, специализирали се за работа с дребни животни. Фактът намира обяснение от една страна поради членството на тези организации в по-глобални асоциации, каквито са Федерацията на ветеринарните лекари в Европа и Световната ветеринарна асоциация за дребни животни, където обучението през целия живот и разширяването на компетенциите се базира на задължителни по своя характер нормативни принципи. От друга страна тенденцията за увеличаване броя на животните за компания през последното десетилетие в страната ни, както и професионалната конкуренция и стремеж за заемане на по-широки пазарни ниши, изискват добре подготвени специалисти, които постоянно следят, усвояват и прилагат в практиката си бързо развиващите се клонове на ветеринарната медицина на дребните животни (кардиология, дерматология, стоматология, неврология и др.).

Фиг. 2. Разпределение по години на ветеринарните лекари от съсловните организации, преминали професионална следдипломна квалификация

Предоставените данни сочат, че сред членовете на ветеринарните асоциации в страната през годините се забелязва тенденция за повишаване дела на завършилите различни форми на следдипломна квалификация и разширяване на компетенциите (фиг. 2), по-ясно изразена при Българската асоциация на ветеринарните лекари за дребни животни (БАВЛДЖ) предвид тяхната тясна специализация, отколкото при Българския ветеринарен съюз (БВС). При БАВЛДЖ от 50% ветеринарни лекари, участвали в подобно обучение през 2006 г., 6 години по-късно през 2011 г. делът им се увеличава значително до 81% от членовете. При БВС увеличението е по-малко – от 24% на 30% от членовете, но това повишение не е за пренебрегване, тъй като се отнася за две последователни години (2009 – 2010 г.; за по-ранен период данни не са предоставени, понеже Съюзът е учреден през 2008 г. и е нужно време за организационно укрепване и развитие).

Липсата на информация относно продължаващото обучение сред членовете на останалите проучени организации се дължи главно на отсъствието на база данни, в която да се води статистика за завършени курсове и квалификации. Основна причина за това би могла да бъде спецификата на дейност на съответната организация, която се явява конгломерат от множество по-малки фирми и асоциации, развиващи се в един и същ икономически сектор, които посредством обединението си заемат по-изгодни позиции в отрасъла, но същевременно се конкурират за пазарен дял и имат своята самостоятелност (напр. в месо- и млекопреработващата индустрия).

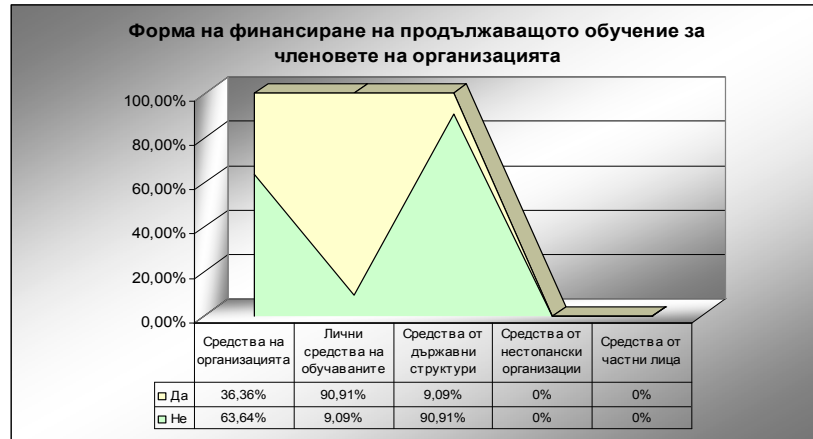
Данните от извършеното проучване сочат, че анкетираните организации са възприели модела на продължаващо професионално развитие, което освен до повишаване компетенциите на членовете им косвено води и до по-успешно присъствие на асоциациите на пазара на продукти и услуги. Въпреки положителната нагласа за обучение през целия

живот, трябва да се отбележи, че следдипломната специализация се осъществява само по инициатива от страна на самите участници. Всички анкетираните – 100% (11 организации) посочват, че преминаването на допълнителна квалификация е с незадължителен характер. Това се отнася за всички, независимо дали те заемат ръководни постове в организацията или са редовни членове.

Обяснение на незадължителния характер на продължаващото обучение следва да се търси в степента на регламентирането му за всяка организация. Отново 100% (11 организации) заявяват, че преминаването през курсове и програми за професионално развитие не е нормативно регламентирано и се осъществява по желание от страна на самите участници. Този факт може да бъде потвърден и чрез проучване на уставите на анкетираните асоциации, регулиращи дейността им и определящи целите, задачите, структурата, финансирането и взаимодействието им с други лица, държавни институции и сродни организации.

При изследване на уставите на 72,73% (8 организации) се установяват текстове, според които сред целите и задачите им попадат повишаване квалификацията на членовете посредством организиране на курсове, семинари, форуми и др., предоставяне на информация за нови научно-технически постижения в присъщата сфера на дейност и издаване на печатни информационни издания. Същевременно обаче липсват текстове, които да налагат необходимост членовете на организацията да се включват в курсове и специализации, като това се отнася и за членовете на управителните съвети и ръководните кадри. Няма регламентирано изискване за честота на провеждане и завършване на някакви форми на продължаващо обучение. Отсъствието на подобни норми подкрепя твърдението, че професионалното развитие на този етап се осъществява по собствена инициатива от страна на участниците, а браншовите и съсловни асоциации им оказват съдействие в тази насока от организационно-технически характер.

При избора на форма на допълнителна квалификация сред факторите с решаващо значение освен разширяване на професионалните компетенции се нарежда и осигуряване на финансови средства за обезпечаване на обучението. В по-голямата част от случаите (фиг. 3) продължаващото обучение се финансира с лични средства на участниците, за което свидетелстват и 90,91% (10 анкетираните). Фактът намира логично обяснение предвид установения незадължителен характер на обучението и личната инициатива за специализация от страна на членовете на отделните асоциации. Въпреки това обаче, малко над една-трета – 36,36% (4 респонденти) посочват, че средства за повишаване квалификацията на специалистите се осигуряват и от активите на техните организации. Това е възможно, тъй като в уставите на организациите е записано, че изразходването на финансовите им средства е свързано с обезпечаването на дейности, насочени към осъществяване на целите и задачите им, а повишаване квалификацията на членовете им е една от тях. Едва 9,09% (1 респондент) посочва, че продължаващото обучение се финансира от средства на държавни структури. Това се отнася главно за специалистите на ръководни постове в професионална съсловна организация (напр. СВЛБ), които осъществяват тесни взаимодействия с държавните органи, регулиращи професията или са част от държавната администрация.

Фиг. 3. Финансово обезпечаване на продължаващото обучение в проучените браншови организации

Получените данни сочат, че макар моделът за продължаващо професионално развитие да се оценява положително от браншовите организации, все пак той е недостатъчно регламентиран по отношение на изисквания като допълнителна квалификация при кариерно израстване, натрупване на определен брой кредити годишно от обучение за поддържане качеството и ефективността на професионалните компетенции, както и финансово обезпечаване на обучението, което ще позволи на повече участници да се включат.

Изводи и препоръки

Въз основа на проучването можем да формулираме следните изводи и препоръки:

1. Напълно в съответствие с европейските тенденции за обучение и подготовка през целия живот, всички анкетирани браншови организации заявяват необходимост от продължаващо професионално развитие с цел по-добра конкурентоспособност и икономически растеж.
2. Предпочитана образователна институция за провеждане на професионално обучение сред респондентите се оказва Ветеринарномедицинския факултет.
3. Въпреки ясно изразената нагласа за следдипломна квалификация сред членовете на съсловните организации, липсват ясно регламентирани изисквания в отделните организации за задължително провеждане и финансово обезпечаване на различни форми на продължаващо обучение за кариерно израстване и повишаване качеството на предлаганите услуги и продукти в бранша.
4. Целесъобразно е ВМФ – Стара Загора да инициира сред потребителите на ветеринарномедицински услуги дискусии относно промяна в регламентирането за системно и регулярно професионално обучение.
5. Необходимо е ВМФ да организира специфични образователни курсове и съвместни научни проекти с браншовите организации, чиято практическа приложност да подобри качеството на предлаганите услуги и позициите им на пазара.
6. Във ВМФ да се структурира Национален център за продължаващо професионално развитие на ветеринарните специалисти от региона и страната.

Литература

1. Заключение на Съвета относно модернизацията на висшето образование (2011/С 372/09). ОВ С 372/36, 20.12.2011.
2. Заключение на Съвета относно стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението (2009/С 119/02). ОВ С 119/02, 28.05.2009.

3. Орлов, Н., 2002. Методология на научните изследвания. – Русе: Център за обуч. и управл. на висшето образование.
4. Съобщение от Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейския икономически и социален комитет и до Комитета на регионите: В подкрепа на растежа и създаването на работни места – програма за модернизиране на системите за висше образование в Европа. COM (2011) 567. ОВ С 335/19, 16.11.2011.
5. Устав на Асоциацията на месопреработвателите в България, - <http://www.amb-bg.com/fajlove/finish/68-dokumenti-za-chlenstvo-v-amb/72-ambustav>
6. Устав на Асоциацията на млекопреработвателите в България – http://www.milkbg.org/docs/USTAV_amb_31%20mai%202007.doc
7. Устав на Българската асоциация на ветеринарните лекари за дребни животни – <http://vvcbg.com/pic1/BASAV.rar>
8. Устав на Българския Ветеринарен Съюз – http://www.bvsbg.com/indexdetails_file_download.php?elem_id=143
9. Устав на Съюза на ветеринарните лекари в България – http://www.svlb.org/doc/USTAV_09.doc
10. Устав на Съюза на животновъдите в България – http://www.jivotnovadi.com/attachments/047_ustav.pdf
11. Устав на Съюза на птицевъдите в България – http://www.bpu-bg.org/language/bg/uploads/files/about_0/about_bd6a69a77adc9b636f16a446159113ce.doc
12. Устав за Устройството и дейността на Българската федерация по конен спорт – http://www.horsesportbg.org/documents/rules/Ustav_BFKS.pdf